

Svetová vojna

Mobilizácia

Slovo vojna človeka zarazí, najmä tých, ktorí vo vojne boli a vojnu okusili. Ťažko sa dá opísať jednoduchému človeku vojnu. To sa vydarí len dobrému spisovateľovi z povolania. Ja spisovateľom nie som, ale ako som sledoval tie ťažké chvíle nebezpečia "svetovej vojny" zapamätal som si tento ťažký úder na ľudstvo. Tak aspoň čiastočne opíšem niečo z tej "svetovej vojny".

Rok 1914.tý, v ktorom sa vojna začala, podľa vyhlášky C. zo dňa 26. júla 1914 o čiastočnej mobilizácii a zo dňa 31. júla 1914 o všeobecnej mobilizácii; na prvú výzvu z tunajšej obci museli nastúpiť: Matej Polak, Štefan Blahovič, Vít Matula, Anton Mravík, Jozef Selič, Anton Drobnica, Armin Reizman, ktorí boli pridelení sprvou výpravou na srbský front, to boli tí, ktorí slúžili v Dalmacii, a mali tam svoje oddiele.

Dňa 28. júla 1914 večer prijel úradník okresného úradu z Malaciek, aj zo žandarmi. Úradník priniesol mobilizačné vyhlášky. Po jeho odchode bol v obci značný rozruch. Ihned pán rychtár aj notár nechal po dedine pred 12.tú hodinou v noci bubnovať, ba aj na veži kostola sa ozvaly poplašné zvuky zvonov, ľud sa sbiehal a zúfale zalamujúc rukami plakal, čo to teraz bude s nami, keď vypukla vojna.

Dňa 2.ho augusta 1914 museli všetci majitelia predviesť odvedené koňe do Prešporka, od nás mali kone odobrané: František Zechel 1. koňa, Jozef Hlavaty 1. koňa a Šimon Guttman 1. koňa.

Keď o utišení vojny nebolo možno ani pomyslieť, a mužstva na fronte ubúdalo, začali znovu odvody a sice: Dľa vyhlášky E. zo dňa 22. okt. 1914 boli prehľadnutý narodení od 1878-1899, dľa vyhlášky F. zo dňa 26. januara 1915 narod. 1891, 1895, 1896, 1878-1881, dľa vyhlášky H. zo dňa 24.mája 1915 narodení 1879, dľa vyhlášky K. z 1. mája 1915 narodení 1870-1890, 1892-1894, dľa vyhlášky L. zo dňa 10. juna 1915 narodení 1865-1872, 1873-1874, dľa vyhlášky M. zo dňa 15. sept. 1915 nar. 1873-1877, 1891, 1895, 1896, dľa vyhlášky N. z 30. marca 1916 nar. 1898, dľa vyhlášky O. z 18. aprila 1916 nar. 1897-1866, dľa vyhlášky P. z 27. decembra 1916 nar. 1898, 1892, dľa vyhlášky R. z 20. jan. 1917 narod. 1899, dľa vyhlášky S. z 1. feb. 1917 nar. 1891,1872, dľa vyhlášky z 18. apr. 1917 nar. 1871, 1867, 1893-1867 superarbitrování (*vysvetl. = oslobodení od voj. služby*), dľa vyhlášky U. z 1. aug. 1917 nar. 1899, 1897, dľa vyhlášky V. zo dňa 2. jan. 1918 nar. 1900, dľa vyhlášky W. z 15. marca 1918 nar. 1899, 1894. Pri týchto prehliadkách, ktoré sa striedali od r. 1914-1918, bývalí nevojaci 18 - 42 roční schopnejší, boli odvádzaní a po krátkom 7 - 8 týždňovom výcviku posielaní na frontu.

A tak stále sa doplňovali pluky na fronte; v roku 1915. tom keď už boli všetci súcí, ba aj mnohí nie súcí narukovaní, - začali asentirovať ročníkov 1897 a 1898, teda 18 ročných chlapcov "deti".

Mnohý nevládal ani pušku z vyzbrojom uniesť, takychto vojakov posielali na front; Bolo to smutné stretnutie, keď prišiel syn do zákop, a spolu s otcom sa tam shledali.

S takých 18 ročných detí boli z našej obci nasledovní: František Zechel, Pavel Rehorovič, Ferdinand Bartek ml., Jozef Ambra, Ludevít Olšovský, Eberhard Eliaš, Ján Kočíšek.

Mrtví.

Všetkých mužov z tunajšej obci bolo vo "svetovej vojne" 180. z ktorých 43 padlo na bojišti, niektorí sú ešte doposiaľ nezvestní. Jeden ostal v Rusku, kde sa aj oženil a na návrat nepomíšlá.

Mužovia ktorí padli vo "svetovej vojne" sú nasledovní: Bakan Jozef, Bartek Jozef, Dinuš Florian, Dobrovodský Ferdiš, Dobrovodský Ján, Eliaš Ferdiš, Frankl Moric, Fruhauf Jozef, Hlavatý Daniel, Hodek Florian, Hrnčir Štefan, Chvíla Filip, Kazička Ján, Kazička Jozef, Kazička Štefan, Kočíšek Ondrej, Kohut Matej otec, Kohut Jozef jeho syn, Kovár Jozef, Lisý Pavel, Malec Ondrej, Mračka Štefan, Nitschneider Ján, Petřík Michal, Polák Ján st., Polak Ján ml., Polak Teodor, Ráchal Blažej, Rudavsky Frant., Rudavský Ondrej bratia, Sedlák Martin, Smák Ondrej st., Smák Ondrej ml., Špergl Ján, Špergl Pavel, Špoták Štefan, Tuscher Urban, Vanek Ondrej st., Vanek Ondrej ml., Vrátny František. *(pozn: Vojenský ústřední archiv Praha uverejnil skeny kartotečných lístkov Kartotéky padlých v prvej svetovej vojne a podľa tejto evidencie v tomto zozname p. Bakana chýbajú: Mrvec Štefan, Polák Vendelín, Smák František, Špergl Vít)*

Týmto padlym hrdinom vo svetovej vojne 1914-1918 obec dala zhotoviť pomník ktorý bol postavení v roku 1931.tom ako je opísané na prednej strane tejto knihy. Tento pomník bol postavení zo zbierky občanov.

Vyživovacie

príspevky

Manželky vojakov, nakoľko vyživa rodiny závisela na zárobku hlavy rodiny, tak tiež nemajetny rodičia, dostávali príspevky na výživu 85 hal. denne, ktorý boli v službe nájme dostávali 127,5 hal.; deti, mladšie než osemročné polovicu. Vyživovací príspevok, ktorý vyplácal štát, ženám a deťom vojakov, bol u nás niektorým osobám veľmi dobrý, niektorým zase neprajný. Ako príslovie hovorí: "Z každej škody má niekto ošoh", tak tiež aj tady. Nespravedliví rozdelovači zneužívali tohoto vyživovacieho príspevku, použijúc ho vo svoj prospech.

Do komisie boli zvolení ľudia, ktorí nemali nikoho na vojne, preto nemali ani sústrast nad nikým, pridelovali ako chceli, viac pre seba ako pre druhého, začo si mnoho nadavok odniesli po vojne od vrátivších sa vojakov, ktorí si dobre zapamätali stažnosť svojich manželók, ktoré im písali na front ako podporu dostávajú.

Nedostatok

Hned' na začiatku vojny zmizli z obehu zlaté peniaze drobných 10 a 20 korunaky, neskoršie strieborné, potom stiahnuté boli peñez aj niklové a bronzové. Veľky nedostatok drobných nahradený bol vydánim veľkého množstva papierovych korún a dvojkorún, tiež razením dvacať haliernikov a dvojhalierníkov zo železa.

Uprchlíci

a zajatci

V roku 1915. tom rakúsko-uhorské vojska zajímaly veľký počet Rusov, tiež aj Srbov. Títo a mnohí, ktorí dobrovoľne z fronty utiekli, boli rozposlaní po veľkostatkoch, t.j. majeroch, ako hospodarsky robotníci a sluhovia.

Títo zajatci boli aj v našej obci na majeri, ba aj v niektorých roľníckych rodinách, kde nemali mužsku silu k obrábaniu hospodárstva a pozemkov. Niektorí si veľmi navikli pomeri naše. A keď nastal prevrat sa odobrali do svojej vlasti, nechajúc po sebe pamiatku ktorá mnoho nepríjemnosti zapríčinila v rodine tojest deti.

Nedostatok

V roku 1916. tom bol veľký nedostatok potravín, vôbec všetkého. Zdražovanie stúpalo deň čo deň až do konca vojny. Obchodníci čoskoro vycítili, že pre nich nastala dobrá konjunktúra, že vypredajú všetky staré veci, čo ležali vo skladišťách. Ich rukami prešla celá spústa peňazí.

Keď sa už všetko na vidomoči mínalo, začaly sa prevádzdať ukrutné rekvirácie, čo kto mal musel za malý peniaz t.j. (cenu) odovzdať. Pravda, ľudia čo mohli skrivali, aby všetko nemuseli odovzdať a snad sami neskôr núdzu a hlad trpeť.

Zprvu sa rekvírovalo: zbožie, fazula, hrach, mak a pod., neskôr dobytok. Kto mal napr. 2 voly a ešte kravu, jednoho vola musel odovzdať za mizernu cenu, lebo vtedy sa za peniaze málo čo dalo kúpiť:

Rekviracie

V roku 1917. tom prišiel rozkaz na obecný úrad že musia byť na štát odovzdané zvony. Občania tomu zprvu nechceli uveriť, že by aj kostolné a náboženské predmety použili na vojnové ciele. A keď ráz prišli žandari a vojáci do obce na obecný úrad, predvolali starostu a išli s ním na fáru s rozkazom okresného úradu, aby im boli vydané zvony a organové cínové píšťale; Duchovný otec Dp. Ján Stašek dal rozkaz kostolíkovi, aby zazvonil na veži. Po hláholu zvonov ľud sa sbiehal ku kostolu, čo sa to deje, tu im p. farár vysvetlil celú vec.

Ľud išiel do kostola a p. farár po dlhšej modlitbe za vojnový pokoj, nechal ešte posledne zazvonit odobratými zvonmi. Občania sa ťažkým srdcom lúčili zo zvonma. Keď ich vojaci dolu z veže shodili, ľudia ich božkávali a slzami kropili. Po dojímavej kázni, ktorú povedal Dp. farár na rozlučku, naložili vojáci zvony na vóz a odviezli preč.

Neskoršie prišiel rozkaz, museli aj občania odovzdať medene kotli, mosadzné mažiare, a iné cínové predmeti. Jednotlivy toho rozkazu neuposluchli, a kotli si dobre uschovaly tiež aj mažiare, a tak im to zostalo, čo po vojne bolo veľmi drahé, ba ani takých vecí nebolo k dostaniu, ale boli nahradzované len železné a kotli plechové pocínkované, čo nemalo stálosti, lebo ich hrdza zožrala.

Ceny

Čo sa týka cien životných potrieb boli neutešene vysoké. Nie je možno všetko dopodrobna zaznačiť; predsa však spomenem jednotlivé potravné články, tak tiež i dobytok. Ceny sa menili, v každej obci, a tiež u každého majiteľa boli iné.

<u>ceny v roku</u>		<u>1914</u>	<u>1916</u>	<u>1918</u>
1 q pšenice	korun	18,-	300,-	800,-
1q zemiaky	"	5,-	10,-	300,-
1 kg múky	"	0,30	10,-	15,-
1 kg hovadzieho mäsa		1,20	10,-	15,-
1 kg bravčového mäsa		1,60	15,-	20,-
1 kg Sádla	"	1,80	20,-	80,-
1 kg Másla	"	2,-	15,-	60,-
1 kg Loj	"	1,-	5,-	20,-
1 lit. mlieka	"	0,16	0,50	3,-
1 vajco	"	0,05	1,-	2,-

Dobytok a hydina

Koňe pár	korun	800,-	1000,-	20-40.000,-
Voly pár	"	650,-	1200,-	15-25.000,-
Kráva	"	200,-	500,-	3-5.000,-
Prasata pár	"	20,-	100,-	1.000,-
Koza	"	15,-	150,-	620,-
Sliepka	"	1,-	5,-	20,-
Hus	"	5,-	50,-	120,-

Rôzný tovar:

Vysoké boty	korun	20,-	100,-	700,-
Topanky	"	10,-	40,-	300,-
Podražky mužské		2,-	5,-	40,-
Oblek mužský		30,-	200,-	800,-
Klobuk mužský	"	2,-	50,-	150,-
Košela mužská	"	1,20	30,-	70,-
Vlňaky ženské	"	6,-	100,-	500,-

Pôžičky

K válečným účelom vypisovali válečné pôžičky, ktorých bolo osem. Ľudia boli vyzvaní k upisovaniu pôžičiek, zvláštne ale tí, ktorí mali svojich pokrevných na fronte. Tým bola poskytnúta dovolená, ktorej dĺžka sa riadila podľa toho aký veľký podiel kto upísal. Niektorí dostali mesiac, ba aj päť týždňov dovolenú.

Upisovanie prevádzali obecný notári ako chceli samí.

Jednotlivých násilne prinútili k tomu, vraj keď neupíše pôžičku, za 24. hodín bude na fronte.

Ktorí boli na fronte a dostali zvesť od svojich rodín, ihneď sa hlásili k upisovaniu válečnej pôžičky; Ale nie tým cieľom, aby za ich peňaze sa mohol kúpiť vojnový materiál, ale aby sa čím skôr vzdálili z toho strašného miesta - z frontu, čo len na pár dní. Lebo vojnové hrôzy na frontách nemožno vyjadriť. V zákopách plno mrtvol, ktoré sa nestačily ani zakopávať.

Vzduchom hvízdaly šrapnele a granaty, ktoré rozrývaly pôdu a ničili dediny, mestá, pustošily lesy a obracaly cele krajiny v púšť.

Pancierové tanky, chrliace oheň, sťa dážď, neznajúc prekážok, vnikaly až do zákop a šířily smrť okolo seba.

Mladí ľudia a otcovia rodín, obetovali svoje nádejné životy; nevediac--prečo.-- Hrozné bolo prežívať tieto chvíle ktoré sa zdály byť večnosťou v zákopách. Pomoci však nebolo. Nebol už ani strach o život, lebo mnohí už Boha vzývali, aby ich vyslobodil, s tohoto "pekla", lebo tak sa hovorilo.

Hlad nečistota, hmýz, zima a pod. zväčšovali útrapy vojakov. Títo na fronte neboli podobní ani ľuďom, lež nejakým figuram ktoré sa automaticky pohibovali, už 25.ročny vojáci boli zo šediveli, obličaj mali zarastenú a zhubenú, boli aj smyslov pozbavení, vyzierali ako zdivočelá zver. Takto tiež riadila vojna!

Nie že ten, ktorý to neokusil, ale ani ten, ktorý vojnu prežil, nemôže to opísať. A v tomto ovzduší žili sme plné štyri roky, ktoré môžeme pomenovať "hrôz plné roky".

Civilné obyvateľstvo nezažilo priamo hrôzy voj ale predsa snášalo rôzne trápenia; strach o svojich milých na fronte, biedu a nedostatok, ktorý bol doma, rekviracie a strach, že im bude aj to, čo málo majú, zrekvirované.

Mysel ľudská a svedomie pozvoľna otupovaly, žilo sa ako chvílkove. Každý hľadel následkom zlých pomerov žit ako sa mu lúbilo. Vojenná doba rozpútala i vír vášní, ktorý nerešpektoval neporušiteľnosť manželského sväzku.

Vojna dala svodné heslo: Užít dňa! Užít každého okamžiku! Vernosť manželiek, ktoré mali mužov na vojne, sa vždy neosvedčovali; vojna trvala príliš dlho a netrpezlivosť bola u konca. Krádeže, žobrania, zločinnosť vzrastaly neutešenou mierou, lebo ľudské srdcia otupely po toľkých bolestiach a nemalý porozumenia pre druhých. Ale bolo skoro heslom: Že kto z koho, ten toho. A toto sa aj mnoho krát splnilo.

Boli ľudia, ktorým sa snád v živote tak nevodilo, ako za doby vojny. Týto necítili jej bremeno.

Za prvé, nemali nikoho na vojne, teda nemali o nikoho strach, a za druhé, veľmi zbohatli, tak ako sa im nikdy nespínalo. Predávali draho dobytok, a potraviny. Odkupovali pozemky od chudobnejších, ktorí boli utisnutí v biede. Takto pomáhali svojim spolublížným, ovšem za slušnú odmenu. O jejich vojnovom zisku by sa ani nebolo vedelo, ale pri kol'kovaní peňazí roku 1919tom vyšlo najavo, že kto najviac doplácá na vojnu, či tí, ktorí tam boli, alebo tí, ktorí doma hospodarili.

Pred kolkovaním peňazí, sa báli že im ich zoberu, tak chytro kupovali čo im oko videlo, a čo mohli dostať, ba aj take veci nakúpili čo im nie su na nič, iba čo ich doma prekládali z miesta na miesto, až sa to skazilo.

Tak vyšli na zmar jednotlivcom nepoctivým spôsobom nadobudnute vojnové peňiaze.

- 1918 -

Prevrat.

Pokojné, hmlisté podzimné ráno 28. októbra 1918. prebudilo sa všedným životom. A predsa. Tohto dňa padli putá storočnej poroby našho národa a po temnej noci nastal deň slobody. V celom národe, vojnou a jej biedami utryznenom ľudstve, vzplanulo obrovské nadšenie, ktoré vyjadrované bolo jasaním, spevom národných piesní.

V tunajšej obci v uvedený deň nik netušil o udalosti v Prahe a väčších mestách. Dňa 29. ho októbra rozšírila sa radostná novinka, ktorú priniesli vojáci s Prešpurka, že už je po vojne, že máme samostatnu Republiku Česko-slovenskú.

Vojáci ktorí boli na dovolenej, už sa nevrátili naspät k svojim oddielom, ale ostali doma, súc presvedčení, že iste to muselo prasknúť, čo bolo aj pravda.

Niektorí vojáci, ktorí sa dlhšiu dobu skryvali doma, teraz sa ukázali na svetlo, a utvorili si zase oni rekvirackú komisiu, z pomedzi nich boli dvaja najvinikavejší vodcovia, ktorí boli neskoršie postrachom celého okolia. Dalo to četnictvu mnoho práce kými ich dostali za mreže!

Spomenutí vodcovia rabovačskej bandy boli chytení a odsudení porotou v Bratislave, Jedon doživotný žalár a druhý 17. rokov káznice. Tento po 10. rokov dostal amnestiu!

V dňoch od 1. novembra neskôr začali denne dochádzať vojaci domov z fronty. Každý deň chodili manželky s dievkami vyhládať svojich drahých k vlaku. Niektorým sa podarilo to radostné stretnutie sa na stanici. Ale iným, keď ich manželia neprišli, a ani žiadne zprávy od nich nedostávali, bôl ešte viac svieral im jejich srdce. Smutnú zpiatočnú cestu konali domov zo stanice. S odovzaním sa do vôle Božej túžobne očakavali návrat svojich milých manželov a pokrevných.

Vojáci ktorí boli v zajatí v Rusku, keď sa vrátili vykladali svoje skúsenosti, čo tam zažili, ako ich verbovali do Česko-slovenských legií, kto bol ich vodcom, ako sa zostavovali legie, ako sa utvoril štát Česko-slovenský, pomocou našich vynikajúcich mužov: T.G.Masaryka, terajšieho prezidenta Dr. Eduarda Beneša, Milana Rastislava Štefanika a iných. Len týmto, a legionarom v prvom rade môžeme ďakovať, že teraz žijeme v oslobodenej vlasti.

Prevrat: Slovo prevrat si mnohí ľudia predstavovali rôznym spôsobom. Jedni, že sa volačo stalo neobyčajného, t.j. že padla už Rakusko-uhorská država, z ktorej sa utvoril náš štát Česko-slovenská republika, druhí, že teraz môžu verejne vyznať svoje túžby, ktoré po dlhé roky museli skrývať v sebe, a tí ostatní, že budú teraz pánni toho, čo dosial jejich nebolo, t. j. že budú brať čo si nepoložili, a žat, čo nezasiali.

Keď začiatkom novembra 1918, boli skoro všetci vojáci z frontov už doma, a keď bolo počut, ake veci sa v mnohých obciach po majeroch dejú, ako sa rabuje, (tak si mnohy predstavovali slobodu) vtedy vyšspomenúti dvaja banditi sa predstavili, ozbrojení až po uši, strach sa bolo na nich pozret. Cez plece mali karabinu, na opasku priviazanú šablu, za opaskom revolver a na dve strani ostrý nož, zvaní "šturmeser".

K týmto obrnencom sa pridali niektorí lachkomyselní mladici a radili sa, kde by bolo dobre ísť na tu hostinu. V tom prijeli na troch vozoch od Malaciek madarskí vojáci aj civilisté, ktorí jeli do Plav. Podhradia na statok Veiss-a, ako robotníci a stražcovia majiera. Na hradskej v Sološnici ich chceli tunajší rebelanti odzbrojit, ale miestni učiteľ Štefan Danihel prosil, aby nechali cudzích ľudí v pokoji odjet.

Ale ako náhle boli prepustení za dedinu, ozvali sa spiatočné výstrely. Vtedy chlapani nemeškali a dali sa za nimi tiež strielat až do Plav. Podhradia. Tam ich odzbrojili a vnikli do bytu. Tam pobrali čo im bolo myľšie do vriec a odjeli s koristou domov.

Po príchode s prvou korist'ou domáci ich posmelili, preto na druhí deň už rabovanie začalo v dedine.

Najsamprv navštívili, židovské rodiny, potom hájovne a posledne notára. Ten počujúc, čo sa chystá naňho, v noci utiekol aj s rodinu. V noci vnikli náni ranbunkoši do notarského bytu a do rána bolo všetko rozobrane a zničené.

Na druhý deň išli do bytu istého obchodníka a začali robiť vypredaj: Jedni predávali, iní kupovali, ale začo chceli, a ostátní zase odbierali peňiaze. S kým vyučtvali, sa podnes nevie. Majiteľ obchodu a jeho rodina omdlievala strachom, keď sa musel dívať na to šafarenie svojo majetku.

V hostinci u Guttmana čapovali si spomenutí páni sami liehoviny pokiaľ pivnica stačila. Do pivnice mal prístup bars kto, lebo dvere vedúce do pivnice z dvora boli otvorené.

Dňa 5. nov. 1918. o 3. hod odpoľudnia, keď už boli chlapci dobre napustení nebezpečnou tekutinou, silu mali v hlave, ale chceli mať každý v rukách ešte zbraň. Vtedy sa rozhodli, že pojdu na "Vajar" k lesnému. Tam sú pušky, ktoré im musí vydať. Keď nie po dobrotky, tak po zlostky. Tak sa aj stalo.

Práve najlepšie prišli, keď sa tam prevádzala zabíjačka. Istý hájnik, menom Karol Špelitz, tam zabíjal.

Chlapci obkolesili dom. Jedni išli do bytu. Tak udáva svedok: Vyviedli spomenutého hajníka na dvor, aby sa nebál, tak ho posmelovali. Ako náhle vystúpil hajník na dvor, zavznel výstrel, a hajnik sa svalil mrtvý na zem.

Jedni po tomto čine utiekli, aby neboli svedkami toho, čo sa stalo. Smelší však vnikli do bytu a brali čo im oči shliedli, v prvom rade pušky, hodinky a ine cenne veci.

Naspäť išli po kraji lesa domov, aby ich nikto nevidel. Ale videlo ich oko, keď nie ľudské, tak Božie, ktoré ich za krátky čas vydalo na svetlo. Boli súdom stíhaní a posadení na lavicu obžalovaných.

Ten, ktorý strelil na hajníka, dostal 12. rokov ťažkého žalára, niektorý niekoľko mesiacov väzenia.

Zvest' o tomto čine sa roznesla po okolí. Každý, kto mal v sebe ľudský cit, opovrhoval túto nezbednou čel'ad'ou. Keď videli statoční občania sološnickí, čo táto lúza prevádza, zišli sa zostavili stráž, ktorá mala robiť poriadok v obci. Túto stráž podporoval p. Singer, vtedajší statkár, ktorý mal tu v prenajme Pallfický statok tiež aj liehovar, v ktorom bolo asi 80. hektolitrov neodovzdaného liehu.

Kto bol na stráži, ten sa išiel ohlasiť, že strážil - a dostal za to istou odmenu t. j. krhlu liehu. Mnohy toho využívali, večer sa prihlasili na stráž a išiel spať, ráno však išiel s krhlou pre špiritus; Singer nechal poraziť aj viac kusov dobytky pre chudobných, aby sa mohli do sýtosti najesť. Pomáhal peňažite núdzným. Pri tom mu ťažný dobytok rozobrali, a vozili si na nich drevo z lesa a zo skladišťa panského zo stanice.

Takto hľa sa rodila "Sloboda" u nás. Ale časy sa menia - hovorí porekadlo - a veru sa aj zmenily. Toto nemohlo trvať na veky, ale musela prísť ina doba, ktorá rozhárané pomery napravila.

Začiatkom decembra 1918. prišli do našej obce vojáci ako dobrovoľníci Česko-slovenskí, ktorí mali strážiť a udržiavať poriadok medzi obyvateľstvom. Táto posádka pozostávala z jedného veliteľ'a a štyroch mužov.

Stráž bola umiestnená v majeri u Singera. Keď už boli vojáci dobre informovaní o všetkom čo sa dialo, kto čo mal ukradnuté, prišli hajníci a chodili po dedine hľadať ukradnuté drevo a ine veci. Kto bol nesvedomitý schoval a neodovzdal ničoho. Až po čase začaly sa objavovať ukradnuté obleky, ktoré si mnohy nechali prepraviť na seba. Nemohol sa človek čudovať tým rabunkošom, ktorí tieto veci prevádzali, lebo boli na fronte a tam skusili, aké veci sa tam robili. Ale ešte aj takí sa k nim pridali, čo celú vojnu doma gazdovali, a ani na vojne nikoho nemali, a tiež išli rabovať.

Ľudia navozili dreva do svojich dvorov toľko, že ho ani nemohli upotrebiť. A tak následkom nedobrého uschovania drevo pohnilo vo dvoroch; takže z krádeže nemali nič iného len nepeknú povest' kmína.

Toto bola mesačná sloboda jednotlivcov. Drevo čo sa našlo u gazdov ktorí mali majetok museli ho zaplatiť, kde ale nebolo majetnejšieho gazdu, tak drevo zobrali a odpredali alebo ho zaviezli do skladišťa na stanicu.

Dobytok čo mali jednotlivci pobraní z majera museli ho odovzdať, ale už nie taky ako ho zobrali, lebo za viac dní pri nedobrej opatere a stálom záprahu dobytok schudol. Majitelia boli rádi že ho aspoň dostali naspäť čo už aj zbydovaní.

Veru tak to bolo u nás, že aj tie nemé zvierata museli pocítiť "Prevrat" a Slobodu.

Úroda

V tomto roku bola u nás slabá úroda z vlašť na obilie, suché letné mesiace znemožnili vyvin obilia, ktoré bolo už započaté a pred žatvou zaschlo, pri mlatbe sa zistovala skludzeň ktorá vyniesla z 1. kat. jut. u raži 5q a u pšenice menej, u jačmeňa 6.q a u ovsa 4.q. Zemiaky a repa bola obstojna, kukurice boli veľmi slabé, nemali zrno. Obilie bolo poškodené hrdzou. Krmnej d'ateliny bolo málo, tiež aj sena boli riedke, takže otavi sa ani nekosili; Ľudia chodili do hor na starinu a tú rezali zo slamou a miešali do sečky repu alebo varené zemiaky a tým ratovali dobytok cez zimu. Veru ako náhle zliezol sneh už sa dobytok vyhaňal na pašu, nie aby sa napásol, ale aby neručal v maštali, pár kusov dobytká aj uhynulo od hladu. Boli niektoľy ľudia že otrhali dochovice zo strechu a rezali na sečku a tým krmili dobytok. Veru bol nemilý pohľad na dobytok na jar vyhnaní na pašu, potacal sa ako opilí od slabosty. Nie len dobytok trpel nudzu ale aj ľudia po strašnej vojne boli zničeni hladom keď len ženi a deti boli doma ktorí boli slabý živitelia domacnosty. Mladší chlapi si zaopatřili pušky a chodili po horách na divu zver aby svoju rodinu mohol uživiť, lesníci sa bali pitliakov stíhat, lebo to nebola hračka, hlad je zlý priateľ zvlášť toho kdo ho pocituje.

- 1919 -

Krádeže

V roku 1919. tom keď už obyvateľstvo trocha sa už vytriezvalo z toho opium a začalo sa ináč poziera na veci; Niektory ľudia lutovali toho čoho sa predčasom dopustili, začali pracovať čestnejšie aby naradili to čo predčasom pochybili. Ale ešte sa našli jednotlivci ktorí nečestne sa chceli živiť, t.j. krádežou, lebo cez zimné mesiace sa minala zásoba potravín, tak si ju doplňovali, boli hrubé krádeže v obci.

Roľníci si museli po celé noci strážiť svoj dobytok v maštalách, lebo sa stratila hydina, ošípané, ba aj rožný dobytok. Istému roľníkovi Št. Kazičkovi st. ukradli v noci neznámi zloději krávu, ktorú v lese blizo obce zabili a mäso koľko vládali uniesť zobrali preč. Škoda bola odhadovaná na obnos 6.000 korun.

Založenie družstva Dňa 4. ho mája 1919 bolo založené Potravné družstvo v Sološnici, s obmedzeným ručením 5. násobne. Z 209. členov a 27.500 korun podielovým kapitálom. Je pravda, že v ten čas bola to malá suma na otvorenie obchodu, všetko bolo drahé, ba ani neboli k dostaniu potrebné veci, chodilo sa nakupovať tovar až za Moravu.

Spočiatku sa družstvo málo dvíhalo, lebo nebolo dobrej obchodnej miestnosti, a k tomu neodborní obchodvedúci nevedeli potravné články tak uskladniť ako to veci vyžadovali; Ďalej nakúpilo sa mnoho takých vecí ktoré sa nemínali, takže sa

neskôr muselo mnoho člankov za lacno odpredať, alebo odpísať a zahodiť. Následkom toho malo družstvo stratu.

Družstvo sprvu nemalo svojej budovy ale v prenajme bývalo až do roku 1927. vtedy si postavilo vlastnú budovu, v ktorej sú umiestnené obchod, hostinec, Uverové družstvo, a Vodné družstvo, v r. 1926 zakúpilo starú budovu od Floriana Mračku obyvateľa tunajšieho za obnos 30.000 Kčs, ktorú v r. 1927 dalo zbúrať a na mieste postavilo tunajšie Potravné družstvo, za nákladnú cenu 250.000 korún. Stavbu prevádzal stavitel' Martin Plačko z Bratislavy. V mesiaci auguste 1927 bola budova hotová a odovzdaná k svojmu účelu.

Pri otvaraní družstva zúčastnilo sa mnoho vzácných host'ov a významných činiteľov. Ako predseda zem. rady Dr. Pavel Blaho, predseda Ústredného družstva byv. min. Teodor Houdek, tiež mnoho činiteľov družstiev z okolia.

Družstvo sa veľmi dobre osvedčilo v obci, vydiet už stoho, že v roku 1931. vypustilo družstvo svojim členom za 80.750-korún podielov, ktoré členstvo použilo na vyučtovanie melioračného poplatku. Toto vypustenie stalo sa s tých dôvodov, lebo družstvo už malo dosť vysokú finančnú rezervu, a od podielov muselo družstvo platiť vysoké poplatky.

Družstvo každoročne venuje peknu sumu peňazí zo zisku na dobročinné ciele. Družstvo činí ročný obrat v r. 1931 436.530,-korun, rezervný fond má v r. 1933tom 186.878,35hal Bilančný účet 278.252,40hal.

Takže ma aj pekny uložený kapital u Miestného Úverového družstva dl'a vykazu v r. 1937. na vkl. knižke 102.000,-korun.

Družstvo je v obci najväčším poplatníkom na daniach, lebo si vedie riadne účtovné knihy.

Osveta

V roku 1919.tom sa založil v obci aj Divadelný krúžok, prvé div. predstavenie bolo v hostinci u Guttmana, názov hri bol "Fašiangova karmina" na to o pár mesiacov nacvičila učiteľka v.v. Kampffmillerová div. hru názov "Kamení chodníček", hrálo sa v hostinci Štefana Fabšu, hra sa vydarila zo zdarom, prišli na ňu hostia až z Bratislavy. Prof. Štefan Hlavatý a mnoho iných vzácných hostov, ktorí našich hercov povzbudzili k ďalšiemu činu a odmenili ich aj hmotne, takže každoročne sa sohralo niekoľko div. predstavení.

Začiatočny herci boli: L.Olšovský, E.Eliaš, Michal Bakan, M.Špoták, O.Frühauf, P.Rehorovič, P.Čermák, J.Abela, J.Ščepka, Ferd.Surovič, Ferd.Bartek, T.Olšovská, M.Hlavačová, M.Zechelová, Ter.Ralbovská, R.Mlynarovičová a Alžbeta Kakoniová.

Krúžok sohral mnoho hier. "Strašidlo", "Škriatok", "Lurdská pasačka", "Križ pod lipami", "Rozmajrín", "Hrob lásky", "Svedomie", "Jakup a Tekla", "Čertov mlyn", "Keď mesiačik svietil", a mnoho iných hier, s ktorých čistý zisk vždy sa venoval na dobročinné ciele. Na opravu Kalvárie venoval 680. korun, hudobníkom na nástroje 1.500 korun, oprava javiska stála 2.300 korun. Ďalej prestieradlo na oltár do kostola 600. Kčs. Základinu na pomník padlých vo svetovej vojne 1.000,- Kčs. Jedon pokrovec do kostola 80. Kčs. Základinu na organ 800. kčs. Zástavu do kostola 1.700,- kčs , na sochu Božského Srdca 500. Kčs; Chudobnym žiakom na sošiti; Nové dvere kaplini na cintoríne a jednu železnu bránu do cintorína, a iné.

Pohyb obyvateľstva

V roku 1919. tom bolo uzavretých 11. sňatkov, narodilo sa 14. detí, zomrelo 14. osob, takže nebol ani prírastok ani ubytok obyvateľstva.

Odvod

V roku 1920. tom pri pravidelnom odvode v sídle okresu v Malackách bolo z tunajšej obce k odvodu povinných 17. mladencov z ktorých odvedených bolo 5., ostatny boli prepusteny ako neschopny.

Predstavenstvo obce

V roku 1871. - 1889. starosta obce bol Mikuláš Jankovič a notár Alex. Végh, za starostenstva menovaného sa zabila "Pravda" a sice: Do toho roku starostovia prevádzali sporné záležitosti sami a to následovne: Sporné stranky boli predvolané k starostovi v prítomnosti dvoch prísazných t.j. radcov kde boli vypočuty. Po výsluchu starosta vyniesol rozsudok následovný:

Stranka vynovatá musela zakúpiť do kostola pár voskových sviec, a na uspokojenie t.j. smierenie džbán vína, tento džbán sa menoval "Pravda". Tu si stránky museli podať ruky k smiereniu, a zaliali to vínom, a bolo po súde.

Ráz sa ale stalo pri čisteniu izby totižto pri bieleniu, "Pravda" džban vysela na stene na kline, ktorá neopatrnosťou pri skládaniu spadla na zem, a sa rozbila. Druhý džban už nikto nekúpil, a tak zanikla súdná "Pravda", u starostu Jankoviča, čo sa ešte podnes rozpráva. Že to bol lacný a dobrý súd pre občanov.

V rokoch 1889-1899. bol starostom František Zechel st. a Jozef Hlavatý st., notárom Ján Homoky a Ján Zváč, tento notár zakázal ženám na potoku šaty prat, že ho s tým vyrušujú v kancelárii, to však ženi popudilo k hnevu a tým viacej trepali na šaty blizo jeho kancelárie, tak milý pán notárko to nemohol dalej vydržať, a preto si žiadal o preloženie na inu obec, jeho žiadosti bolo vyhovené a tak ženy mohli smelo šaty prat na potoku pri kancelarii.

V roku 1900.-1909. bol starostom Štefan Eliaš,
notárom Karol Lámoš a Gejza Nižnansky;

V rokoch 1909-1918. starosta ešte Eliaš, a František Zechel, notárom Rudolf Šikuta, v r. 1919-1927 starosta Imrich Písečný, notár Alfréd Kolek a Eduard Moller, v r. 1927-a1931. starosta Cyril Viktorýn, notár Jozef Mach, v r. 1931.-1938. Ján Špoták, notár Jozef Mach a Viliam Löb, v r. 1938.- starosta Dominik Eliaš.

Obilná akcia

V roku 1920. tom bola u nás slabá úroda obilia, Vtedy bol u nás notárom Alfred Kolek, ktorý dodal do obce 7. vagonov obilia, ktoré potom rozpredal pomedzi občanov, peniaze za obilie upotrebil pre seba. Dalo to mnoho práce kým sa obec a starosta Imrich Písečný s toho vyslobodili. A tak zobrali novára na výsluch a zistili v ňom podvod, začo bol ihned úradu pozbavení a zatvorení.

Pohyb obyvateľstva

V roku 1920. tom bolo uzavretých sňatkov 26. narodilo sa 50. detí, zomrelo 35. osob. Tento rok bol požehnaným po vojne na deti.

Strelnica

V tomto roku bola sriadená u nás strelnica delostrelecká, cez celé letné mesiace bolo cvičenie po poli, roľníci boli hatení v poľných prácach, začo dostali malu odmenu ktorá bola im vyplacana dl'a udania za poškodenie úrodi a meškania času.

Škody spôsobené na poliach od granatov a diel odhadovala vojanská správa, najviac poškodená pôda "Mláka" urbarialistický pasienok, toto odškodné činilo 17.000 korun tieto peňiaze mali sa rozdelit pomedzi urbarialistov podľa podielov; Keďže ale obec mala vežu kostola veľmy poškodenu od dáždov a patronát nechcel vežu opravit, tak sa občania poradili že sa zrieknu toho odškodného a venuju tento obnos na opravu veže. Vtedy sa zavolal klampiarsky majster a za ujednanu cenu t.j. 17.000,- korun obil vežu plechom od mreží až po špic.

Toto zrieknutie sa odškodného urobilo peknú pamiatku obci, čo by ináč museli sbierkami uhrad'it - čo by sa tažko bolo sohnalo.